

INTEGRAREA EVALUĂRII ÎN ACTIVITĂȚILE FORMATIV-EDUCATIVE DIN GRĂDINIȚA DE COPII

Ioana Axentii,

conf. univ. dr., Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” din Cahul
(email: iaxentii@mail.ru)

Maria Mitioglu

Grădinița-creșă „Garofița” din satul Cotihana, Cahul

Rezumat. *În epoca postmodernă focalizarea pe evaluarea copiilor de vârstă preșcolară este importantă, deoarece aceasta este perioada când copiii se dezvoltă rapid, când în societate și în mediul social în care trăiesc și activează copiii se produc un șir de schimbări. Trecerea de la activitatea de joc la procesul de învățare, în special în grupele pregătitoare care asigură pregătirea pentru instruirea în școală, nu trebuie să fie bruscă. Ea trebuie făcută treptat, introducând în activitatea de joc câteva secvențe de pregătire sistematică, intensificarea eforturilor voluntare conștiente care vor anticipa etapele de învățare organizate, integrate în strategii de învățare îmbunătățite, însoțite de procese de evaluare inserate organic în activitatea educațională. În aceste condiții cadrelor didactice li se solicită să-și regândească modalităților specifice de evaluare manifestând profesionalism, respect pentru diversitate, parteneriat, incluziune și nondiscriminare etc.*

Cuvinte cheie: *evaluare, motivație, extrinsec, intrinsec, inteligență emoțională, integrare, învățare, competențe, joc.*

*

Abstract. *In the postmodern era, the focus on the evaluation of preschool children is important because this is the period when children develop rapidly, and a series of changes occur in the society and in the social environment in which children live and work. The transition from play to learning, especially in preparatory groups that provide training for school education, should not be sudden. It must be done gradually by introducing in the game activity some sequences of systematic preparation, and by intensifying the conscious voluntary efforts that will anticipate the organized learning stages, integrated in improved learning strategies, and accompanied by evaluation processes inserted organically in the educational activity. Under these conditions, teachers are asked to rethink their specific assessment methods, thus showing professionalism, respect for diversity, partnership, inclusion and non-discrimination, etc.*

Key words: *assessment, evaluation, motivation, extrinsic, intrinsic, emotional intelligence, integration, learning, skills, game.*

Dintotdeauna evaluarea a constituit o problemă în asigurarea unui proces educațional de calitate. În contextul carantinei, provocată de virusul COVID-19 s-a evidențiat și mai mult. Ea constituie un subiect controversat datorită aspectului său moral dar și a faptului că, prin evaluare, clasificare și alegere, se fac evaluări specifice, care în unele situații pot marca destinul unei persoane chiar de la o vârstă

fragedă. La o vârstă timpurie, este momentul celor mai mari așteptări, dar și primele dezamăgiri, primele succese și, inevitabil, primele eșecuri.

În special în grupele mari și pregătitoare, copiii și părinții trec un examen dur, care determină ulterior formarea copilului ca individ în procesul învățării. O evaluare care nu încurajează și nu motivează copilul să învețe poate fi cauza principală a unor blocaje viitoare în procesul de învățământ. Primele dezamăgiri pot duce la lipsa de auto-afirmare a copilului, incapacitatea de a rezista anumitor obstacole, dificultăți. De aceea este important să cunoaștem că în literatura de specialitate se disting, de obicei, două categorii opuse ale motivației învățării: intrinsecă și extrinsecă. Motivația intrinsecă îl determină pe copil să participe la activități cu plăcere fără să fie constrânși de cineva. Ei învață pentru propria lor satisfacție, pe ei nu-i interesează felul în care au fost evaluați. Pe când motivația extrinsecă își are sursa în exteriorul elevului și a activității pe care o desfășoară, neproducându-i plăcere interioară și solicitându-i un efort voluntar crescut.

În practica educațională însă putem remarca faptul că activitatea de învățare poate fi motivată atât intrinsec cât și extrinsec. De exemplu un copil poate fi foarte activ la o activitate de matematică pentru că îl interesează, îl pasionează domeniul respectiv, dorește să fie apreciat de către educator, motivație foarte binevenită ca să producă plăcere părinților săi. În anumite condiții însă motivația extrinsecă poate da naștere unei motivații intrinseci, deoarece un copil care la început învață pentru a fi lăudat, a le face plăcere părinților, pe măsură ce dobândește cunoștințe care-i produc satisfacție, poate ajunge să învețe din interes și pasiune.

În acest context, perioada incipientă este foarte importantă în formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale ale copilului, evaluate prin abilitatea lui de a învăța. În același timp se cere să nu ignorăm faptul că avalanșa informațională, caracteristică epocii în care trăim, afectează în mod deosebit copiii. Intensificarea procesului instructiv-educativ, în aceste condiții, favorizează apariția unei serii de încălcări ce țin de starea sănătății copiilor. În mod deosebit, în această stare a procesului de învățământ când cadrele didactice suprasolicite efortul de muncă intelectual al copilului sunt binevenite indicațiile adresate cadrelor didactice de către dl. Igor Șarov, fost Ministru al Educației, Culturii și Cercetării din RM: „să nu supraîncărcăm copiii cu sarcini! Să dăm dovadă și în continuare de grijă pentru sănătatea emoțională și fizică a copilului”¹.

Trecerea de la activitatea de joc la procesul de învățare, în special în grupele pregătitoare care asigură pregătirea pentru instruirea în școală, nu trebuie să fie bruscă; trecerea trebuie făcută etapizat, introducând în activitatea de joc câteva secvențe de pregătire sistematică, intensificarea eforturilor voluntare conștiente care vor anticipa

¹ I. Șarov, *Istoria ne învață că popoarele atunci când au fost unite, au depășit mai ușor problemele cu care s-au confruntat*, în *Învățătorul modern*, nr. 2 (66), 2020, p. 4.

etapele de învățare organizate, integrate în strategii de învățare îmbunătățite, însoțite de procese de evaluare inserate organic în activitatea educațională.

Ținem să menționăm că este oportun ca atunci când accentul pus pe evaluarea dezvoltării abilităților, a relațiilor legate de formarea și dezvoltarea sferei emoționale (ceea ce înseamnă a-i învăța să poată coopera cu alții, a respecta drepturile altora etc.); a dezvoltării fizice (abilități motrice fine, precum și fortificarea sănătății și a alimentației corecte) sau evaluarea atitudinii și abilității de a învăța împreună, să se solicite cadrelor didactice să-și regândească demersul educațional, modalitățile specifice de organizare a învățării și predării, precum și a modalităților specifice de evaluare².

În aceste condiții exigențele care stau la baza evaluării copiilor sunt următoarele:

- calitate și profesionalism;
- respect pentru diversitate;
- acces egal și dreptate pentru toți copiii;
- parteneriat;
- incluziune și nondiscriminare.

Prin abordări de evaluare formativă copiii de vârstă preșcolară vor fi ajutați să se auto-descopere, să-și construiască o imagine de sine realistă, să afle care le sunt abilitățile, cunoștințele și atitudinile pe care se poate baza în a recunoaște și înțelege realitatea înconjurătoare, valorificând resursele personale în mod echilibrat și semnificativ.

În grădinița de copii evaluarea însoțește fiecare tip de activitate într-un scop precis configurat, subordonându-se intențiilor de a face energiile să fie active pentru asigurarea dezvoltării lui, a izbândeii și afirmării eului său.

În programele educaționale centrate pe copil, metoda de observare este importantă și se utilizează pentru a putea aprecia și a conduce zilnic cu precauție conduita copilului fără a se implica, ca să se stabilească particularitățile sale specifice.

În acest cadru de referință, remarcăm că, pentru impactul optim asupra copilului, educatorul trebuie să redescopere dinamica ipotezelor unice ale personalității în formarea lui sub toate dimensiunile³.

Astfel, putem menționa că din partea educatorului pentru cunoașterea copilului se cer anumite competențe și timp, printre care evidențiem:

- să aleagă și să gândească instrumentele utile pentru înregistrarea datelor obținute;
- să realizeze observații obiective și directe;

² H, Bache, A. Mateiaș, E. Popescu, F. Șerban, *Pedagogie preșcolară. Manual pentru școlile normale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994, p. 42.

³ G. M. Dragomir, L. L. Todorescu, *Repere în evaluare*, Editura de Vest, Timișoara, 2013, p. 26.

- să facă o interpretare pertinentă informațiilor obținute.

Scopul acestei evaluări nu constă în stabilirea realității și încadrarea în profilul general de dezvoltare, mai degrabă această apreciere este direcționată spre atingerea obiectivelor generale de creștere și dezvoltare a copilului .

Investigațiile efectuate ne demonstrează în acest sens că *evaluarea devine relevantă dacă*:

- apreciază foarte mult nivelul de dezvoltare al copiilor, punctele lor forte, capacitatea lor de adaptare la cerințe, precum și zonele de vulnerabilitate și risc;
- dezvăluie în timpul procesului de instruire zonele sale vulnerabile, strategiile imperfecte sau inadecvate pentru dezvoltarea profilului fiecărui copil;
- observă și evaluează un copil într-o varietate de contexte naturale cât mai diverse, în mediul său firesc: într-o cameră de grupă, în timp ce se joacă în aer liber, în timpul activităților extra-școlare, în familie etc.
- oferă feedback detaliat și diferențiat în conformitate cu rezultatele obținute de fiecare copil;
- se implică în evaluarea performanței copilului în raport cu el însuși și într-o măsură mai mică în raport cu normele de grup;
- se bazează pe identificarea zilnică a conduitei copilului, care transmite educatorului cunoștințe despre abilitățile sale de a activa și relaționa, competențe și abilități, pe care le posedă și pe care le demonstrează în activitățile de zi cu zi;
- evaluează nu numai aspecte legate de latura cognitivă, dar și urmărește să construiască un tablou de ansamblu despre dezvoltarea psihofizică, cognitivă și emotivă și permite ca acestea să fie analizate în corelație;
- nu etichetează și nu clasifică copiii, nu-i face să se simtă dezamăgiți, nu le lasă o impresie nefastă despre sine, pentru că la anumite activități nu reușește la fel de bine ca și semenii săi;
- are în vedere sprijinirea procesului educațional în ansamblul său, intervenind reglator pe parcursul desfășurării sale, urmărind perfecționarea sa și construirea unor situații de succes personalizate; folosește izvoare multiple și diverse de obținerea datelor cu privire la direcțiile de dezvoltare a copilului;
- rezultatele evaluării sunt comparate exclusiv cu realizările proprii ale copilului, cu propriile sale reușite și eșecuri, iar acest lucru ar trebui să inspire părinții, să li se explice de ce acest lucru nu este corect și cum afectează stima de sine a copilului în comparație cu colegii săi sau chiar cu ceilalți copii ai lor (frați, surori);
- fundamentează deciziile de orientare și consiliere educațională; sprijină elaborarea planurilor educaționale individualizate; construiește și consolidează o viziune integrată cu privire la predare/ învățare/ evaluare pentru optimizarea procesului educațional în ansamblul său;
- valorizează și determină cele mai productive moduri de motivație,

stimulare și concentrare a atenției și eforturilor voluntare pentru fiecare copil⁴.

Convingerile științifice transpuse în procesul investigației au constituit temelia pentru realizarea reformei evaluării. Or, o schimbare în sistem începe cu pregătirea serioasă a cadrelor didactice, care trebuie să simtă importanța adaptării formelor de evaluare la modificările care intervin la începutul secolului în domeniul științelor educației și care necesită remodelarea și inovarea strategiilor de apreciere.

În acest context cercetătorul M. Fullan, unul dintre cei mai cunoscuți specialiști în domeniul schimbărilor în educație, având în vedere unele reforme ale curriculumului din SUA și Canada, observă că acestea nu erau durabile, iar unele nu au reușit, deoarece implementarea lor a fost realizată în afara viziunilor și abordărilor critice, „s-a sărit direct la practică”, le-a lipsit „o imagine globală” pentru a-și susține structura holistică. Unele inovații au eșuat, deoarece aplicarea lor s-a bazat pe o înțelegere superficială, greșită⁵.

De aceea considerăm drept oportun ca printre principalii factori răspunzători de progresul dezvoltării copilului să fie educatorul. Întregul evantai al dezideratelor pedagogice legate de succes/insucces în învățare poartă pecetea personalității acestuia.

Dintre componentele personalității sale, pregătirea psihologică și pedagogică este puternic corelată cu rezultatele învățării, ceea ce îi permite să adapteze procesul de învățare la caracteristicile tipologice și individuale ale copiilor⁶.

Educatorul are ocazia să evalueze capacitățile copiilor, să selecteze cunoștințele care urmează să le transmită copiilor, deprinderile pe care aceștia le pot forma, pot determina prin intermediul observațiilor sistemice, profilul specific de formare și dezvoltare al fiecărui copil. De asemenea pot identifica zonele lui proxime de dezvoltare sau de regres, susținând constant ca copilul să-și afirme potențialul, creând și oferind oportunități pentru succesul personalizat.

Educatorul poate diagnostica anumite dificultăți de adaptare și învățare pe care copiii le întâmpină, concomitent cu intervenția, pentru a le diminua sau elimina. Numai prin cunoașterea profilului corect al unui copil cu dificultăți de învățare poate fi elaborat un plan adecvat de intervenție⁷.

Cerințele pentru evaluarea progreselor înregistrate în dezvoltarea copiilor mici pe baza standardelor sunt, de asemenea, relevante în acest cadru avizat. Sub acest aspect de organizare a instruirii copiilor de vârstă preșcolară, actorii

⁴ G. Tomșa, *Psihopedagogie preșcolară și școlară*, București, 2005, p. 72.

⁵ D. Potolea, I. Neacșu, M. Manolescu, *Metodologia evaluării realizărilor școlare ale elevilor. Ghid metodologic general*, Editura ERC PRESS, București, 2011.

⁶ I. T. Radu, *Teoria și practica în evaluarea eficienței învățământului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993, p. 33.

⁷ E. Haheu-Munteanu, *Teoria și metodologia evaluării preșcolarilor. Suport de curs. Ciclul II – masterat*, Chișinău, 2016, p. 25.

educaționali cum ar fi: părinții, cadre didactice, specialiști psihologi și pedagogi, managerul instituției preșcolare, personalul medical, de asistență socială și, nu mai puțin important, personalul de sprijin, este implicat într-un proces de predare-învățare-evaluare unitar și sistematic, direct sau indirect în beneficiul copilului.

În concluzie remarcăm faptul că în epoca post-modernă focalizarea pe evaluarea copiilor de vârstă preșcolară este importantă, deoarece aceasta este perioada când copiii se dezvoltă rapid, când în societate și în mediul social în care trăiesc și activează copiii se produc un șir de schimbări. Educația axată pe copil, promovarea și practica sa în conformitate cu caracteristicile de vârstă și individuale sunt posibile numai în condițiile unei cunoașteri complete și cuprinzătoare a personalității sale. În aceste condiții, este foarte important ca adulții implicați în creșterea unui copil să accepte ideea că intrarea la grădiniță nu este un prag la care toți copiii merg „în același pas”, „cu același ritm”, „cu același bagaj” sau cu „același elan” etc. Educatorii în procesul evaluării vor demonstra abilitatea de a inspira, influența și dezvolta relații inter-personale astfel încât să se comunice eficient, constructiv și să se evite conflictele între copiii; vor avea un nivel ridicat de inteligență emoțională care va crea un climat de lucru adecvat care să contribuie la obținerea unor rezultate de calitate.